

**STAREȚUL IOSIF
DE LA OPTINA**

Traducere din limba rusă de pr. prof. Teoctist Caia

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2014

CUPRINS

<i>Cuvântul Înaltpreasfințitului TEOFAN</i>	7
Prefață.....	11
I. Viața în lume.....	14
II. Intrarea în mănăstire	28
III. Pregătirea pentru nevoița stăreției	48
IV. Slujirea stărețească a părintelui Iosif.....	63
V. Învățăturile starețului Iosif	118
VI. Înălțimea duhovnicească a smeritului stareț.....	128
VII. Numirea părintelui Iosif ca duhovnic al fraților și conducător al schitului	135
VIII. Boala și sfârșitul starețului	151
Din viața starețului ieroschimonah Iosif de la Optina.....	169
Scrisorile starețului Iosif de la Optina	188
Învățături din scrisorile starețului Iosif	199
Despre rugăciune	199
Despre somn și rugăciune	202
Despre pocăință	203
Despre răbdarea necazurilor	207
Despre post	213
Despre smerenie	215
Despre milosârdie	215
Totdeauna să nădăjduiești în Domnul	216
Despre îngăduința lui Dumnezeu	217

Cum trebuie să trăiești în mănăstire.....	218
Să trăiești nu cum vrei, ci cum ne poruncește Dumnezeu.....	223
Despre mândrie.....	224
Despre osândire	225
Despre întristare și deznădejde	226
Despre lene	227
Despre iertarea jignirilor	228
Răbdați-vă unul pe altul	228
Despre mutarea în altă mănăstire	229
Despre măsurarea păcatului	231
Fii riguroasă cu tine însăși!.....	231
Despre lectură	232
Despre silința în toate.....	233
Despre invidie	233
Despre feciorie	234
Despre sinucigași	234
Despre smerenia înțelepciunii.....	234
Despre certuri.....	235
Să mulțumești Domnului pentru toate.....	236
Să nu tăinuiești cugetele.....	236
Să te rogi mai mult și să taci	236
Cel ce rabdă până la sfârșit se va mântui.....	237
Despre libertatea în exprimare.....	238
Gândește-te la mântuire	238
Despre har.....	239
Despre vrăjmășia față de aproapele.....	239
Despre epitimie.....	240
Pentru păcate și necazuri.....	240

STAREȚII DE LA OPTINA*

Editura Doxologia a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei oferă creștinilor români o colecție de 14 volume numită „Cuvioși stareți de la Optina”.

De ce, oare, această inițiativă, care comportă multă muncă, dificultăți, timp și investiție materială? Răspunsul este simplu. Poporul cel drept-credincios are nevoie de „chipuri de pocăință”, cum rostește o rugăciune din canonul de pregătire pentru primirea Sfintei Împărtășanii. Poporul lui Hristos din România este însetat de „apa cea vie”, este înfometat după „pâinea cea spre ființă”.

„Chipuri de pocăință” găsim în viața sfinților din primele veacuri creștine, în viața sfinților cu care Dumnezeu a binecuvântat neamul românesc.

„Chipuri de pocăință” găsim, de asemenea, în viața bineplăcuților lui Dumnezeu care au odrăslit în sânul altor popoare. Cuvioșii Stareți de la Optina se numără printre aceste „chipuri de pocăință”, printre „geniile sfințeniei” spre care se îndreaptă omul contemporan în căutare de odihnă sufletească.

Intenția publicării unei colecții dedicate vieții mănăstirești de la Optina are și un alt scop, și anume: tot ceea ce s-a petrecut ca viață monahală autentică timp de peste 100 de ani la Optina se datorează influenței exercitate asupra Lavrei de Sfântul Paisie Velicikovski de la Mănăstirea Neamț. În viața celor 14 stareți ai Optinei, canonizați de Biserica Ortodoxă Rusă în 1996, se descoperă amprenta geniului paisian.

După moartea Sfântului Paisie, ucenicii săi au mers în Rusia și, prin intermediul lor, s-a născut fenomenul numit

* Prolog la seria „Cuvioși stareți de la Optina”.

„Optina”. Timp de peste 100 de ani după moartea Sfântului Paisie Velicikovski, monahismul din Țările Române, din Rusia și din alte părți ale Bisericii Ortodoxe a fost influențat de lucrarea duhovnicească a Mănăstirii Neamț de la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Vremurile au fost grele pentru Rusia în tot veacul XX, iar pentru România nu tocmai ușoare. Influența vieții duhovnicești rezultate din lucrarea Sfântului Paisie s-a diminuat considerabil.

Redescoperirea Filocaliei prin traducerile Părintelui Dumitru Stăniloae, revigorarea monahismului atonit, traducerea din Sfinții Părinți, redobândirea libertății în spațiul Europei răsăritene după 1990 au oferit cadrul necesar redescoperirii cu mai multă vigoare a influenței Sfântului Paisie asupra vieții creștine ortodoxe.

Publicarea colecțiilor dedicate stareților Mănăstirii Optina se dorește a fi, așadar, și un omagiu adus Sfântului Paisie de la Neamț.

Prin intermediul acestei colecții, creștinul de azi intră în legătură cu un izvor de viață care-l adapă autentic în setea lui după sens, lumină, în setea lui după Dumnezeu. Viața și învățăturile stareților de la Optina arată, dincolo de locul și timpul în care ei au trăit, că existența omului fără Hristos și fără Evanghelie, fără Biserică, este un non sens, o confuzie, o disperare fără leac. Spre stareții de la Optina, în veacul al XIX-lea și începutul veacului XX, se îndreptau pentru cuvânt duhovnicesc mulțimi de călugări, țărani și moșieri, prinți și intelectuali. De ce? Pentru că trăiau dramatic golul din ei și simțeau că la umbra sfinților de la Optina găseau izvorul umplerii vieții lor cu duh și adevăr.

Astăzi, omenirea trăiește și mai dramatic decât în veacurile XIX și XX tragedia singurătății, a disperării, a lipsei de libertate lăuntrică. Unde să alerge omul de azi pentru a-și regăsi echilibrul vieții interioare și, prin aceasta, să redescopere sensul existenței sale?

Răspunsul nu este și nu poate fi altul decât: HRISTOS. „*Veniți la mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi*” (Matei 11, 28). Numai trăirea întru Hristos umple existența omului.

Spre Hristos ne conduce Liturghia, ne conduce Filocalia, ne conduce bucuria lăuntrică a rugăciunii minții și a inimii, ne conduce lupta cu mândria, ne conduce iubirea de vrăjmași. Toate aceste căi ne conduc spre Hristos și călăuze îi avem pe cei ce au parcurs același drum: pustnicii din Egipt sau cei din Carpați, cuvioșii din Athos sau cei de la Optina.

Rog pe Dumnezeu să binecuvinteze strădania traducătorului, Părintele Profesor Teoctist Caia, și a ostenitorilor din cadrul Editurii și Tipografiei Mitropoliei Moldovei și Bucovinei care fac posibilă publicarea colecției „Cuvioși stareți de la Optina”.

Dumnezeu să te binecuvinteze și pe tine, cititorule al acestei cărți, conducându-te prin pocăință, rugăciune și iubire, la viața în Hristos, singura care-ți va oferi bucurii adevărate, libertate reală și lumină în viață.

† **TEOFAN**

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Mănăstirea Tuturor Sfinților, Bucium, Iași
Anul Domnului 2009, luna septembrie, ziua 5
Prăznuirea Sfântului Prooroc Zaharia

PREFAȚĂ

Editarea unor cărți precum aceasta are o deosebită importanță.

Cei care dintre noi își amintesc încă de patria noastră, „Sfânta Rusie”, sunt prinși de adierea harului mănăstirilor ei: Lavra Peșterilor din Kiev, Lavra Sfintei Treimi a lui Serghie, Mănăstirile Valaam, Sarov, Diveevo, Sihăstria Optina. Ei se găsesc sub incontestabila înrâurire a frumuseții spirituale a stareților acestor mănăstiri.

Dar alta este starea celor care nu au fost acolo și nu cunosc vechea Rusie.

Trăim, acum, în alte împrejurări, sub influența unei alte culturi. Și aproape toți nu avem nici măcar o noțiune privind neobișnuita bogăție și măreție spirituală a culturii noastre ortodoxe. Și, iată, citind astfel de cărți, precum viața starețului Iosif, te transpui în acea epocă; vii în contact cu acea lume și începi să-i înțelegi și să-i simți semnificația, logica și marea ei importanță. Înaintea ta se descoperă legile vieții duhovnicești și marea chemare a omului la viață și la desăvârșirea veșnică. Această viață ne duce pe noi într-o realitate palpabilă la Mănăstirea Optina, acest minunat rai pământesc, unde, cu putere deplină, a renăscut vechiul ascetism, cu toate darurile sale binecuvântate ale facerii de minuni, ale înainte-vederii și cu cel mai mare dintre ele – darul chibzuinței și cârmuirii duhovnicești.

Viața starețului Iosif a fost așternută în scris de unul dintre ucenicii săi apropiați de duhul său și figura duhovnicească a

acestui nevoitor minunat și măreț într-o smerenie. Ea ne este transpusă înaintea noastră cu o claritate neobișnuită, care ne face să simțim că părintele ar fi viu înaintea ochilor noștri.

Înaintea noastră se perindă întreaga viață a starețului, care, în lume, a purtat numele de Ivan Evfimovici Litovkin, chiar din copilărie. Chiar de atunci, micuțul Vania a simțit pecetea alegerii sale. „Acest băiat va fi cu totul deosebit!”, a prezis tatăl său. Învățătorul lui spunea același lucru, observând ceva deosebit la acest copil.

Băiatul a rămas, de mic, orfan de amândoi părinți. După o viață de pribegie și plină de necazuri în lume, Ivan Evfimovici, la vârsta de 24 de ani, a intrat la Sihăstria Optina, unde atunci stărețea părintele Ambrozie. Tânărul frate a fost numit ucenicul său de chilie, și, în „bordeiul” acestuia, a trăit tot restul vieții – exact 50 de ani.

Prezentăm portretul duhovnicesc al starețului, așa cum este înfățișat în „Schița vieții sale”. „A fost cel mai apropiat ucenic al marelui stareț, ieroschimonahul Ambrozie – apropiat nu doar după înfățișare, dar și după duh, după tăria ascultării, a devotamentului și a iubirii. A fost cu adevărat „un copil iubit” al starețului Ambrozie, la care privea cu nădejde, de care se bucura, văzând progresul duhovnicesc, pe care îl ocrotea de toate vânturile dăunătoare ale mândriei, slavei deșarte și înfumurării.

Acest copil al ascultării s-a educat între pereții smeritului și sărăcăciosului „bordei” al starețului Ambrozie, pătruns de preceptele marilor stareți Lev și Macarie și cu rugăciunile urmașului lor, starețul Ambrozie. În această strâmtă chilie, care a devenit pentru el „o școală a evlaviei”, a parcurs cu fapta cea mai înaltă dintre științe – monahismul – și a devenit la timpul său, el însuși cârmuitor al monahilor. Totul a fost atât de modest, atât de simplu și, pentru mulți, chiar imperceptibil.

Trăsăturile de caracter deosebite ale părintelui Iosif au fost: modestia sa neobișnuită, delicatețea, îngăduința; cu timpul, aceste calități i-au pătruns întreaga ființă și s-au transformat în marile virtuți ale smereniei, iubirii și blândității îngerești.

Cei care îl știu pe părintele Iosif, pe când era un simplu monah și ucenicul de chilie al starețului Ambrozie, își amintesc cum intra el câteodată în prima jumătate a bordeiului, unde așteptau femeile ce căutau sfat duhovnicesc: cu pași smeriți, cu ochii plecați, dând răspunsuri scurte, cu plecăciune, totdeauna cu un zâmbet modest și prietenos... și nimic remarcabil, care să bată la ochi. Dar și atunci când toți, în chip instinctiv, erau pătrunși de un respect deosebit față de dânsul, simțeam în el ceva care îl așeza mai presus decât pe alții.

În același timp, starețul Ambrozie mai avea un ucenic de chilie, mai în vârstă, pe părintele Mihail. Atunci când acesta intra în bordei, îi plăcea să vorbească, să spună ceva povățuitor. Bordeiul se însuflețea, i se puneau felurite întrebări și uneori se auzea chiar și un râs ușor, reținut.

Dar când intra părintele Iosif, atunci, dimpotrivă, se lăsa liniște, toți deveneau serioși și mulți îi împărtășeau cu încredere necazurile lor sau îl rugau să transmită ceva starețului.

Cu aceasta încheiem. Adăugăm doar faptul că astfel de ediții, ca aceasta, reînnoiesc și susțin starea noastră sufletească – iar pentru cei care nu cunosc patria noastră, pentru ca „Sfânta Rusie” să nu rămână o noțiune abstractă, pentru a înțelege duhul Ortodoxiei noastre, este esențial să vezi sfințenia în formele ei vii, atunci când se întruchipează în nevoitorii epocii noastre.

Viața starețului Iosif trebuie să fie o carte de căpătâi a fiecărui creștin ortodox.

I. M. Konțevici

I. VIAȚA ÎN LUME

Starețul ieroschimonah Iosif, în lume cu numele Ivan Evfimovici Litovkin, s-a născut în anul 1837, pe data de 2 noiembrie, în satul Gorodișce, județul Starobelsk, gubernia Harkov. Părinții săi, Evfim Emelianovici și Maria Vasiliievna Litovkin, erau oameni simpli, dar foarte evlavioși, buni și chibzuiți. Tatăl său a fost, timp de 17 ani, primarul satului, și s-a bucurat de mare stimă și dragoste. Atât el cât și soția sa erau foarte milostivi față de săraci, împărțeau ceea ce le prisosea, cu mână darnică și uneori fără să știe unul de celălalt. Evfim Emelianovici dădea pe datorie bani la cei ce aveau nevoie și de multe ori nu i se mai înapoia nimic. Îi plăcea să primească acasă la dânsul pe monahii care adunau milostenie și fiecăruia îi dădea pentru mănăstire câte 5 ruble de aur.

După obiceiul străvechi, îi plăcea să meargă la biserică și să lectureze cărți duhovnicești, mai des Viețile Sfinților. Au avut șase copii: trei fii și trei fiice. Când s-a născut al doilea copil, i-au pus numele Ivan, în cinstea Sfântului Ivan cel Milostiv, față de care aveau o sânguință deosebită. Iubindu-și copiii cu adevărat, s-au străduit să le dea nu numai o bogăție pământească, cât mai ales un tezaur ceresc și de aceea i-au educat în frica de Dumnezeu, în evlavie și supunere. Tatăl avea un caracter blând, dar mama era mai severă. Copiii se temeau de dânsa, dar o și iubeau, așa cum și ea îi iubea pe aceștia. Tatăl îl iubea cel mai mult pe Ioan, care era întruchiparea sa. O dată l-a luat în plimbare cu

birja și, pe drum, pentru un capriciu oarecare, l-a pedepsit. Duiosul tată a regretat mult timp aceasta, zicând: „Vai, de ce l-am lovit pe băiețel?”

Sora mai mare, Alexandra, l-a învățat să citească, iar, când s-a dus la școală, știa să scrie și, în general, învăța bine. „La școală – povestea, mai apoi, părintele, nu mă pedepseau. Dar, odată, învățătorul mi-a poruncit să-l pedepsesc pe fratele meu mai mic, Petru; lucru care mi-a fost foarte greu să-l fac, ca, după aceea, să mă doară sufletul”.

Mama îi ducea pe toți copiii la biserică și acasă îi obliga să se roage împreună cu dânsa. După spusele starețului, din fragedă copilărie îi plăcea să meargă la biserică, unde cânta la strană. „Îmi amintesc că uneori mă trezea mama ca să merg la Utrenie și la Liturghie. Eu nu voiam să mă trezesc așa devreme, dar nu aveam încotro, trebuia să mă trezesc. De aceea, și la biserică, și după, mă simțeam bine și aveam bucurie sufletească!”

El mai povestea: „Acasă, mama mă obliga să citesc Acatistul Mântuitorului sau al Maicii Domnului. Uneori, se întâmpla ca, în timpul rugăciunii, să văd pe geam cum ursarii duceau urșii pe uliță. Era zgomot, lume multă, mi se făcea frică și eu mă rugam mai cu spor. De aceea, unii vizitatori se întrebau: „Oare voi, copiii, nu ati fi vrut să mergeți la geam și să vedeți aceste animale sălbatice?”

„Nu, era imposibil, mama era foarte severă” – spunea el.

Încă de mic, Ivan a avut o fire bolnăvicioasă, avea probleme cu auzul (din care cauză auzea foarte puțin cu o ureche) și probleme cu ochii (era miop). În afară de aceasta, a avut felurite pățanii. Când era încă mic, sora sa, din neatenție, l-a așezat pe o sobă încinsă. Altă dată, s-a opărit cu apă fierbinte. Un băiat i-a pus piedică lui Ivan și acesta și-a mușcat vârful limbii. Era din fire un copil zburdalnic și vesel.

Sora sa, mai apoi monahie, povestea că micuțul Vania era un copil foarte tandru. Cu sufletul său tandru și delicat știa să simtă durerea altuia, în timp ce modestia și timiditatea nu îi permiteau să se exteriorizeze. Când se întâmpla să vadă pe cineva din casă supărat și necăjit, atunci se învârtea pe lângă dânsul, în tăcere, îl îmbrățișa și îl mângâia.

Tatăl său, tot timpul, spunea: „Băiatul va ajunge cineva”, Și, trebuie să remarcăm faptul că, atunci când Evfim Emeľianovici spunea ceva despre unul dintre copiii săi, totul se împlinea cu exactitate. Și-a exprimat, printre altele și dorința ca unul dintre copii să îmbrățișeze monahismul. Prima care a răspuns la această dorință a fost fiica sa Alexandra, mai apoi monahia Leonida. Iar, după dânsa, la timpul său și fiul Ivan. Învățătorul de religie al lui Vania, un protoiereu cu viață îmbunătățită, de asemenea, spunea despre băiat: „Să vedeți, din el va ieși un om neobișnuit!”. Astfel, chiar din fragedă copilărie, toți vedeau în el un semn deosebit al bunăvoinței lui Dumnezeu.

La vârsta de patru ani, Vania l-a pierdut pe bunul său tată, care a murit pe neașteptate. Dar și sub acoperământul blândeii și iubitoareii lor mame pruncușorii trăiau bine. Când Vania avea opt ani, jucându-se cu alți copii, deodată s-a schimbat la față, a ridicat căpușorul și mâinile în sus și tot atunci a căzut jos, fără simțire. A fost dus acasă și așezat în pat. Când și-a revenit, l-au întrebat ce s-a întâmplat cu dânsul, iar băiatul a spus că a văzut în văzduh o Împărăteasă. „Dar de ce crezi că ai văzut o împărăteasă?”, a fost întrebat. „Pentru că avea o coroană cu cruciuliță”, a răspuns el. „Dar de ce ai căzut?”, l-au întrebat din nou. El, lăsându-și ochii în jos, a spus încetiv: „Lângă ea era un așa soare... nu știu, nu știu să spun!”, a adăugat el repede și a izbucnit în plâns.

Această minunată vedenie a lăsat urme adânci în sufletul băiețelului de opt ani. De atunci, s-a schimbat fundamental, a devenit liniștit, gânditor și a început să refuze jocurile copilărești, stând nedespărțit de mama sa: privirea ochilor săi blânzi a devenit și mai profundă, iar în inimioara sa de copil s-a aprins o credință și iubire vie față de Împărăteasa Cerului.

Curând după aceasta, în satul lor a izbucnit un incendiu puternic, iar ei, nu de mult timp, se mutaseră într-o casă nouă, abia terminată. Băiatul a înțeles groaza celor din casă și el însuși a simțit primejdia. Neștiind cui să ceară ajutor, și-a întins mâinile spre biserica ce se găsea nu departe de casa lor, biserica cu hramul Acoperământul Maicii Domnului și a strigat: „Împărăteasa Cerului! Lasă-ne căsuța noastră, că este cu totul nouă!” Rugăciunea copilului a fost ascultată, a ars tot în jurul ei, dar casa Litovkinilor a rămas întreagă.

Semen, fratele mai mare al lui Ivan, era pe atunci însoțit și sora sa, Ana, era măritată, iar după doi ani, mama și-a dus-o pe fiica ei Alexandra la Sihăstria Borisovsk și acolo a încredințat-o Împărătesei Cerului. Toți cei din casă au rămas tare întristați de plecarea acestei fete blânde și iubitoare, dar Vania a suferit mai mult decât toți și a plâns pentru despărțirea de sora iubită.

Îl aștepta însă curând o nouă și mai grea despărțire. Peste un an, în 1848, când avea unsprezece ani, în satul lor a apărut holera și prima jertfă a acestui înfricoșător oaspete a fost mama lui. Acum, băieții Ivan și Petru au rămas orfani de ambii părinți. La înmormântarea mamei, micuțul Ivan, cuprins de durere, a exclamat: „Împărăteasa Cerului, ce faci? Și sora a plecat la mănăstire și pe mama ne-ai luat-o!” Toți cei prezenți plâneau fără să vrea, văzând izbucnirea acestui amar copilăresc, iar preotul, acel

protoiereu, care văzuse în copil un viitor ales al lui Dumnezeu, a notat aceste cuvinte și data când le-a auzit. După un timp, au aflat că, sora lor Alexandra, care trăia la mănăstire, fără să știe nimic despre moartea mamei, în ziua înmormântării a fost foarte mâhnită, iar într-un vis a văzut plutind pe un râu sicriul mamei sale și a auzit aceste cuvinte: „Împărăteasa Cerului, ce faci?”

De atunci, viața orfanilor s-a schimbat adânc. Fratele mai mare era un om gospodar și, cu toate că era foarte capabil, avea o mare slăbiciune – bea mult vin¹.

După ce a murit mama lor, Semen Evfimovici a cheltuit toată averea părinților, până la ultimul capăt de ață, și, când a venit Alexandra, după un an, de la mănăstire, nu a mai găsit nimic în sat. Rudele au rugat-o să rămână, pentru a-i crește și educa pe cei doi orfani. Ivan, mai ales, plângea nemângâiat și o implora pe sora sa să nu îl părăsească. „Mă prindea cu mânuțele sale de cureaua mea – povestea dânsa – și zicea plângând: «Surioară, ia-ne cu tine la mănăstire; aici nu avem cu cine să trăim!». Îmi sângera inima, văzându-i. Vania repeta aceste cuvinte și în somn”.

Grozav de greu îi era și Alexandrei Evfimovna să se despartă de dânsii, mai ales de fratele ei favorit. Dar era ferm hotărâtă, de dragul lui Dumnezeu, să jertfească totul și să meargă pe calea sa, îngrijindu-se și la mănăstire de frații ei mai mici. Din cauza acestor neazuri și a grijilor peste măsură, și-a pierdut sănătatea pentru întreaga viață. După întoarcerea la mănăstire, a căpătat o boală chinuitoare, dar, mai apoi, s-a vindecat la icoana Maicii Domnului, numită

¹ Starețul avea cuvinte bune despre dânsul, ca despre un om cinstit și nobil, care, din slăbiciune, a lăsat societatea cea rea să îl ducă la neorânduială. Pentru slăbiciunea sa, în timpul serviciului militar a fost degradat de câteva ori și tot de atâtea ori a fost reabilitat.

nimic timp de două zile, că nu știam să cer, iar oamenii nu-mi dădeau nimic, încât m-am smerit fără să mănânc. Când am ajuns la Novocerkassk, am căutat acea biserică, unde slujea vărul meu și, așteptând să se termine Liturghia, am stat în pridvor. Aici au trecut pe lângă mine două căzăcuțe care vindeau franzele și una dintre ele a zis: «Cred că acest băiat este orfan și nu a mâncat nimic», și mi-a dat o franzelă. Cât de mult m-am bucurat și mi s-a părut atât de gustoasă, precum o mană cerească.

La acest verișor diacon, cu toate că o ducea bine, nu am putut să rămân prea mult și m-a trimis la socrul său, preot, unde toți m-au îndrăgit și am trăit bine un timp. Părintele Iosif își amintea un episod din viața acestui preot. Odată, de Crăciun, fiica preotului s-a gândit să ghicească în oglindă, la miezul nopții, dar îi era frică să stea de una singură și m-a așezat lângă ea. „Eu tare mai voiam să dorm și ca să nu adorm, am început să citesc o rugăciune, încât noi nu am văzut nimic în oglindă”.

Mai târziu, sora Alexandra a reușit să-l angajeze pe fratele ei la un magazin de fierărie; dar oriunde îi era foarte greu. Odată, stăpânul, fiind ctitor la o catedrală, l-a trimis să spună ceva muncitorilor care lucrau sus, pe acoperiș. Până sus a urcat cu ușurință, dar la coborât a amețit și a căzut fără simțire.

Când se întâmpla să rămână fără un loc de muncă, atunci lucra cu ziua. Odată, când căra scânduri de pe o plută, s-a împiedicat, a căzut în apă și era gata să se înece. Deodată însă, o mână nevăzută l-a scos la suprafața apei și Domnul l-a ferit de moarte.

Altădată, transporta împreună cu stăpânul mărfuri din piele. S-au oprit să înnopteze la un han. Stăpânul s-a dus la culcare într-o cameră, iar Ivan a rămas în căruță. Noaptea a izbucnit un incendiu și, în învăluiala aceea, toți au

uitat de dânsul, iar el de oboseală a dormit atât de puternic, încât nu a auzit nimic și când s-a trezit dimineța, nu a putut să-și amintească unde se află, deoarece în jurul său totul era scrum.

Altădată Ivan trebuia să meargă de la Stavropol la Rostov pentru a găsi un loc de muncă la vreun stăpân. În acest timp, un armean a cumpărat cartofi de la Stavropol și se îndrepta cu două căruțe la Rostov. Ivan s-a înțeles cu dânsul să-l ducă unde trebuie, cu toate că amândoi au fost nevoiți ca mare parte din drum să o străbată pe jos, deoarece căruțele erau încărcate cu cartofi. Într-un timp, au ajuns la Don, unde trecerea se făcea printr-un fel de vamă și acolo erau și niște cazărmi pentru cazaci. Dar Donul a început să se reverse, deoarece un vânt puternic împingea apa dinspre mare. Cazacii au refuzat să-i treacă Donul. Armeanul s-a gândit să nu piardă timpul și i-a propus lui Ivan să meargă cu dânsul pe lângă mal. Au plecat, dar apa se mărea din ce în ce mai mult. Atunci Ivan, fără să țină seama de rugămințile armeanului, s-a întors pe jos la cazarmă. A trebuit să meargă prin apă până la brâu. Ajungând la cazarmă, și-a petrecut noaptea aici, iar soldații i-au dat haine și încălțăminte uscate, deoarece au văzut că, scoțându-și cizmele, picioarele îi erau înghețate. A doua zi, apa s-a retras și a trecut pe cealaltă parte a Donului, continuându-și drumul pe jos până la Rostov.

Tânărul Ivan, după cum se vede, tot timpul era supus primejdiilor, dar Domnul l-a păzit pretutindeni pe copilul orfan și, cu toate că tinerețea și-a petrecut-o într-un mediu necivilizat și deseori imoral, nimic din aceste rele nu i-au vătămat sufletul său curat. Niciodată nu a băut vin și nici nu a jucat cărți. Odată, fiind într-un mare necaz, i s-a propus să bea un vin slab, numit cihir. Bând însă un păhărel, a simțit că s-a îmbătat și i se învârtea capul. Tot atunci și-a

dat cuvântul ca niciodată să nu mai pună o picătură de vin în gură. „Dacă omul se îmbată bând un vin atât de slab și atât de puțin, ce se poate întâmpla atunci când bea mai mult?”, se gândea chibzuitul nostru copil. Era cu totul indiferent față de femei. Cineva l-a întrebat: „Nu v-a plăcut chiar nimeni în lume?” La această întrebare a răspuns cu o așa simplă naivitate, care demonstra cel mai bine sinceritatea și nevinovăția sa: „Eu, doar, eram miop; și nu puteam să văd bine pe cineva de la distanță, iar să mă apropii îmi era rușine, căci eram sfios. Îmi era tare greu când stăpânul mă trimitea atunci când avea oaspeți, să chem pe cineva și de departe nu îmi dădeam seama la cine să merg”.

Totdeauna în lume a încercat un sentiment de tristețe și rugăciunea era unica moștenire ce i-a rămas de la evlavioșii săi părinți, însoțitoarea lui statornică în viața sa plină de necazuri, iar biserica i-a fost singurul loc de mângâiere, unde totdeauna era atras de sentimentele sale de evlavie.

În sfârșit, a reușit să ajungă într-un loc bun, în Taganrog, la negustorul Rafailov, care, fiind un om evlavios, mergea împreună cu dânsul la slujbele bisericesti. Îndatorirea lui la acest stăpân era să achiziționeze secara pe care o aduceau cărașii din diferite locuri și apoi să o distribuie în oraș la întreprinderi rusești și grecești. Vara avea multe treburi de făcut, toamna mai puține, dar iarna nu avea nimic. De aceea, odată cu venirea toamnei, stăpânul îi propunea să meargă la o moară, care se găsea într-un sat și era arendată unui ucrainean. Pentru că nu îi plăcea deșertăciunea lumească, Ivan era bucuros să trăiască în liniștea ce i-o oferea satul. În iarna ce venise, Ivan nu a avut aproape nimic de făcut, pentru că moara a intrat în reparații. Printre altele, morarul bătrân s-a arătat a fi un om evlavios. De sărbători, mergea totdeauna la biserică. Amândoi s-au împrietenit cu diaconul parohiei și citeau împreună cărți

sfinte, pe care le luau de la biserică și în timpul sărbătorilor stăteau de vorbă, ca de la suflet la suflet. Așa a trăit Ivan Evfimovici până primăvara. Nu se gândea încă la monahism, dar a primit în timpul acesta o scrisoare de la sora sa, Leonida, în care îl sfătuia să intre în monahism, la Schitul Sihăstriei Optina, care de mult se slăvea cu stareții săi iscusiți duhovnicește. De atunci, s-a aprins în sufletul lui Ivan dorința de a părăsi lumea și de a intra la mănăstire. Stăpânul l-a îndrăgit mult pe tânărul cuminte pentru modestia, cinstea și hărnicia sa și a căpătat față de dânsul o asemenea bunăvoință, încât se gândea să-l însoare cu fiica sa. Odată, fiul cel mare al negustorului, venind de la Liturghie, a spus părinților săi: „Astăzi, la biserică, nu m-am rugat pe cât l-am privit pe Ivan Evfimovici, cât de frumos stă în biserică, cât de sârguincios se roagă, nu se uită nici în dreapta nici în stânga, ci toată atenția o are către Dumnezeu. Un om mai bun nici nu putem căuta pentru sora mea, nu trebuie să-l pierdem”. Calitățile bune ale sufletului său se descopereau de la sine și atrăgeau dragostea și simpatia oamenilor.

Dar tânărul Ivan era departe cu gândurile și cu inima de legăturile lumesti. Sufletul său curat îl trăgea deja la viața pustnicească a monahilor. Ocupația lui preferată, încă din copilărie a fost lecturarea Vieților Sfinților și, iată, aceste chipuri luminate de slava cerească au apărut înaintea lui și l-au acoperit cu toată frumusețea lumii aceasteia. Sufletul său nu și-a găsit libertatea în viața aceasta banală și deșartă și în el s-a născut dorința irezistibilă ca, măcar pentru un timp, să se rupă din vălmășagul vieții și să meargă în pelerinaje și să se roage la locurile sfinte. Visul său arzător era să ajungă până la Kiev, unde să se închine la Sfintele Moaște ale purtătorilor de har dumnezeiesc și

Trecând pe la Sfântul Munte, din gubernia Harkov, a petrecut aici câteva zile plăcute și s-a umilit cu duhul, văzând viața pașnică a monahilor acestui așezământ. Dar nu a vrut să rămână aici, el era atras acolo unde mărețul Nipru își purta valurile lui liniștite.

De la Sfântul Munte, el s-a îndreptat spre ultimul folos din drumul său, sihăstria de femei de la Borisovsk, unde, după cum ne este deja cunoscut, își trăia călugăria sora sa, cu numele Leonida.

Maica Leonida era o ființă firavă, plăpândă, iubitoare, gingașă. Rămânând fără nici un fel de mijloace materiale, a fost nevoită ca ea însăși să fie ajutătoare de chilie și, pe lângă ascultarea din mănăstire, trebuia să facă cele mai grele munci pentru monahiile unde trăia. Dar, pierzându-și sănătatea, nu a mai fost în stare să muncească și a fost luată în grijă de o monahie, care mai apoi i-a devenit prietenă duhovnicească. În acele timpuri, Sihăstria Borisovsk avea o aspră viață monahală, prin faptul că se afla sub cârmuirea duhovnicească a stareților de la Optina. Aici erau starețe înțelepte și iscusite, care cârmuiau pe tinerele surori. Maica Leonida, împreună cu prietena ei, monahia Anatolia, se găseau sub cârmuirea nemijlocită a înțelepței starețe Alipia, care, la rândul ei, era ucenica stareților Leonid și Macarie de la Optina. Maica Leonida a fost odată cu stareța sa la Sihăstria Optina, și i-a spus starețului Macarie, cu lacrimi în ochi, durerea sa privind soarta fraților ei orfani și dorința fierbinte ca Vania, fratele ei preferat să intre la mănăstire.

„Nu te scârbi, i-a spus cu blândețe starețul, el va fi monah”.

Când Ivan Evfimovici a venit la Sihăstria Borisovsk, cârmuia egumena Macaria, care ducea o înaltă viață duhovnicească, iar viața în mănăstire era foarte aspră. De exemplu,

monahiile nu aveau voie să primească bărbați în chiliile lor, nici chiar pe părinții lor. Se permitea doar muncitorilor să repara ceva în curte sau în tinda chiliei. Surorile găteau mâncarea și o duceau în cerdac. Iarna, muncitorii duceau vasele cu mâncare la arhondaric și acolo prânzeau.

Aflând despre aceste aspre reguli ale mănăstirii și că nu are altă posibilitate să se vadă cu unicul om apropiat, iubitorul frate nu s-a oprit în fața acestei piedici – a luat în mână o lopată și un topor și s-a dus la chilia arătată, dându-se drept muncitor, ca să taie lemne și să curețe zăpada. Pe jumătate moartă din pricina bolii, maica Leonida s-a umplut de lacrimi, privind pe geam la scumpul ei frățior. Cu câtă dragoste, cu câtă gingășie l-ar fi mângâiat pe orfanul ei. Dar votul ascultării este sfânt și ea se supunea și se ruga. Înțeleapta stareță Alipia, cunoscând starea duhovnicească a ucenicei sale și cât de dureros și de greu este pentru inima ei blândă și iubitoare, i-a permis să-l primească în chilie pe fratele ei temător de Dumnezeu, luând asupra ei toată responsabilitatea înaintea severei egumene.

O, ce minunate clipe! Câte lacrimi de bucurie și de durere s-au vărsat aici, câte amintiri au depănat, câte cuvinte de suflet, tainice și profunde s-au spus! Stareța Alipia s-a alăturat la discuția lor și, observând la tânărul Ivan o autentică năzuință către Dumnezeu și o disponibilitate spre nevoiță, i-a spus: „Lasă la o parte Kievul și mergi la Optina, la stareți”. Ivan s-a uitat întrebător la sora sa și a citit în ochii ei un răspuns: „Supune-te!” A fost îndeajuns; Kievul a fost uitat.

A doua zi, cu aceeași geantă pe umeri, primind ultima binecuvântare de la stareță și de la sora, care îi înlocuia mama, Ivan a plecat la drum, dar nu într-acolo, unde îl trăgea inima, ci acolo unde i-a arătat mâna ascultării. Ajungând la Belev, a intrat la mănăstirea de maici să afle cum poate merge până la Sihăstria Optina. Monahiile acestei mănăstiri,

ca și cele de la Borisovsk, toate urmau pilda stareților. Starețul Macarie nu mai era printre cei vii și, la Optina, se aprinsese un nou luminător – ucenicul nemijlocit al stareților Lev și Macarie – părintele Ambrozie.

S-a întâmplat ca, în acea zi, două monahii de la Belev să plece la Optina și, aflând că un tânăr drumeț vine de departe și năzuiește să ajungă la stareț, l-au luat cu ele în trăsură. Ajungând la Optina, monahiile s-au dus la starețul Ambrozie și, printre altele, i-au spus: „Părinte, am adus cu noi și pe fratele Ivan”, numindu-l în glumă frate, având în vedere înclinația sa spre monahism. Starețul le-a privit cu seriozitate și a spus: „Acest frate ne prinde bine și nouă și vouă”. Astfel, marele stareț Ambrozie, fără să știe despre cine este vorba și fără să vadă omul, a prevăzut, deja, înalta sa menire și a prevestit proorocește ce folos va aduce, mai apoi, și pentru Optina și pentru toate mănăstirile de maici, care erau sub ascultarea stareților.

Noul venit s-a așezat cu fiori înaintea starețului Ambrozie. Simplu și fără mândrie, i-a povestit toată viața sa și i-a cerut binecuvântare să meargă la Kiev, unde sufletul său dorea să ajungă de multă vreme și unde ar putea rămâne pentru totdeauna.

Înaintevăzătorul stareț l-a lovit ușurel peste cap și i-a spus: „De ce trebuie să mergi la Kiev? Rămâi aici!” Iubitul Kiev i-a alunecat iarăși din mână. Dar Ivan credea profund că în cuvintele starețului se ascunde un semn al voii lui Dumnezeu, pentru care s-a rugat atât de mult și, prin cuvântul „binecuvântați”, s-a plecat înaintea starețului și i s-a încredințat pe sine.

Era 1 martie 1861.